

MEDDELANDE FRÅN

RÄDDNINGSS VERKET

1996:2

Anders Berg

(Räddningstjänstledningen)

VERKSKYDD

Allmänna råd och kommentarer

Allmänna råd och kommentarer om verkskydd

beslutade den 15 april 1996.

Enligt 5 kap. 2 § lagen (1994:1720) om civilt försvar kan ett verkskydd inrättas vid en anläggning om verksamheten där har stor betydelse för totalförsvaret och om anläggningen med hänsyn till sin belägenhet eller verksamhetens art kan antas bli särskilt utsatt vid stridshandlingar.

Ett beslut om att inrätta ett verkskydd fattas enligt 5 kap. 1 § förordningen (1995:128) om civilt försvar av länsstyrelsen.

Räddningsverket meddelar härmed följande allmänna råd och kommentarer om verkskydd.

Meddelandet utges efter hörande av Sveriges verkskyddsförbund, Svenska arbetsgivareföreningen (Näringslivets beredskapsbyrå), Svenska kommunförbundet samt vissa länsstyrelser.

Allmänna råd är markerade med skuggning.

Detta meddelande träder i kraft den 1 juni 1996.¹

ROLAND NILSSON

Anders Berg
(Räddningstjänstavdelningen)

---

¹ Civilförsvarsstyrelsens meddelande 1986:1 om uttagning av verkskydd och upprättande av verkskyddsplan har upphört att gälla.

Civilförsvarsstyrelsens föreskrifter (CFS 1986:4) om verkskydd upphörde att gälla vid utgången av 1995 genom punkt 3 i övergångsbestämmelserna till förordningen om civilt försvar.

1 Inrättande av verkskydd

1.1 Allmänt

Enligt 5 kap. 1 § lagen om civilt försvar (LCF) är verkskyddet en *beredskapsorganisation* som under höjd beredskap har till uppgift att vid den anläggning där det organiserats medverka vid skydd av anläggningens verksamhet och personal samt i räddningstjänst.

Ett verkskydd kan inrättas vid en anläggning

- om verksamheten vid anläggningen har stor betydelse för totalförsvaret **och**
- om anläggningen med hänsyn till sin belägenhet eller verksamhetens art kan antas bli särskilt utsatt vid stridshandlingar.^{2 3}

Om det vid en anläggning där verkskydd skall organiseras finns resurser för normala räddningsinsatser bör dessa utgöra grunden för verkskyddet.⁴

En räddningsledare⁵ får under höjd beredskap ta i anspråk verkskydd inom kommunen för räddningstjänstuppgifter som rör annat än den anläggning där verkskyddet organiserats.⁶ Verkskyddets personal och materiel kan också användas vid räddningsinsatser under normalt fredsläge.⁷

1.2 Målet för ett verkskydd

Målet för ett verkskydd bör vara att skapa förutsättningar för att fortsätta verksamheten vid anläggningen under höjd beredskap. Detta kan ske genom att skapa en särskild räddningsorganisation som snabbt kan sättas in och som har god kännedom om förhållandena vid anläggningen.

Om det finns ett verkskydd vid en anläggning bör detta beaktas vid planeringen av räddningskårens verksamhet under höjd beredskap.

² Observera att båda punkter skall vara uppfyllda t.ex. ett sjukhus uppfyller normalt inte den andra punkten. Sjukvårdshuvudmannen kan dock ha en egen beredskap med hänsyn till verksamheten.

³ Jfr med proposition 1984/85:49, sid 63 - 64 (bilaga till detta meddelande).

⁴ Jfr 13 § 2-3 st samt 43 § räddningstjänstlagen (1986:1102).

⁵ Se 31 § räddningstjänstlagen.

⁶ Jfr 5 kap. 4 § LCF

⁷ Se 44 - 45 §§ räddningstjänstlagen.

Genom att anläggningen har en egen räddningsorganisation avlastas den kommunala räddningskåren men det innebär inte att räddningskårens ansvar för räddningsinsatser vid anläggningen upphör.⁸

1.3 Samråd

Innan länsstyrelsen fattar ett beslut om att det skall finnas ett verkskydd vid en anläggning bör länsstyrelsen samråda med anläggningens ägare och innehavare samt med kommunen i vilken anläggningen finns. Samrådet bör vara en del av länsstyrelsens beslutsunderlag.

Länsstyrelsen bör i fråga om anläggningens betydelse för totalförsvaret samråda med den berörda funktionsansvariga myndigheten.

Vid samrådet med anläggningens ägare och innehavare bör länsstyrelsen tillsammans med kommunen redogöra för vilka kriterier som kan komma att ligga till grund för ett beslut om verkskydd vid anläggningen.

Dessutom bör följande frågor diskuteras:

- planer för verkskyddets verksamhet
- behov av utbildning för verkskyddets personal
- behov av särskild materiel och andra förnödenheter
- samverkan med närliggande verkskydd (personal och materiel)
- samverkan med kommunens räddningskår (personal och materiel)

Kommunen kan informera om övriga risker i kommunen samt om räddningskårens verksamhet under höjd beredskap.

1.4 Beslut om att ett verkskydd skall finnas

Ett beslut om att inrätta ett verkskydd skall innehålla ett föreläggande för den som bedriver verksamheten vid anläggningen att⁹

1. organisera verkskyddet,
2. planlägga dess verksamhet,
3. hålla det med materiel och förnödenheter,
4. se till att personalen får den utbildning som avses i 5 kap. 3 § LCF, samt
5. även i övrigt vidta de åtgärder som behövs för verkskyddets verksamhet.

---

⁸ 2, 6 och 12 §§ räddningstjänstlagen.

⁹ 5 kap. 2 § andra stycket LCF.

Enligt 5 kap. 2 § tredje stycket LCF kan föreläggandet även riktas mot ägaren till den anläggning där verksamheten bedrivs.

2 Planläggning

Anläggningens normala planläggning av insatser vid olyckshändelser bör utgöra grunden för planläggning av verkskyddets verksamhet. Om anläggningens normala planläggningen inte är tillräcklig för verksamheten under höjd beredskap bör denna kompletteras med hänsyn till de specifika förhållanden som kan råda vid höjd beredskap.

3 Personal

3.1 Allmänt

Tjänstgöringsskyldigheten för en anställd som tillhör ett verkskydd bör regleras i anställningsavtalet. I avtalet bör även regleras deltagande i utbildnings- och övningsverksamheten samt i förekommande fall deltagande i räddningsinsatser under normalt fredsläge.

Under höjd beredskap kan personalen bli skyldig att tjänstgöra med stöd av 6 kap. lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt (allmän tjänsteplikt).

I ett verkskydd bör det finnas en verkskyddsledare och en eller flera ställföreträdare. Verkskyddsledaren bör ansvara för verkskyddets verksamhet.

3.2 Krigsplacering med stöd av den anställdes anställningsavtal¹⁰

Krigsplacering sker normalt med stöd av den anställdes anställningsavtal och inte med stöd av lagen om totalförsvarsplikt.

Den som är skyldig att organisera verkskyddet bör se till att den som krigsplaceras med stöd av sitt anställningsavtal får ett skriftligt besked om sin krigsplacering.¹¹

Den som är krigsplacerad med stöd av lagen om totalförsvarsplikt (civilplikt eller värnplikt) någon annanstans än vid verkskyddsanläggningen kan inte "krigsplaceras" med stöd av anställningsavtalet.¹² Om den som är ansvarig för verkskyddet vill ta i anspråk en sådan person måste han först begära att krigsplaceringen enligt lagen om totalförsvarsplikt upphävs.

¹⁰ Se även Se Arbetsmarknadsstyrelsens allmänna råd om personalplanläggning (1995-10-25).

¹¹ Se även 6 kap. 4 § lagen om totalförsvarsplikt.

¹² Jfr 6 kap. 3 §§ förordningen (1995:258) om totalförsvarsplikt.

Totalförsvarets pliktverk kan ge information om vilken personal som är disponibel för tjänstgöring inom verkskyddet.

3.3 Utbildning (inkl. övning)

Utbildning av verkskyddets personal skall genomföras av Räddningsverket. Räddningsverket får efter överenskommelse med en kommun besluta att denna skall genomföra utbildningen. Räddningsverket och i förekommande fall kommunen får efter överenskommelse med den som skall organisera verkskyddet besluta att denne i stället skall genomföra utbildningen.¹³

Utbildning av personalen bör ske lokalt inom den egna anläggningen och i första hand skötas av räddningskåren i kommunen.

Den grundläggande utbildningen av verkskyddsledarna bör dock ske på någon av Räddningsverkets skolor.

Den som är skyldig att organisera ett verkskydd skall också svara för kostnader för sådan utbildning av verkskyddets personal som genomförs av Räddningsverket eller av kommunen. Ersättning för utbildningen skall betalas enligt en taxa som fastställs av Räddningsverket efter hörande av Riksrevisionsverket (verkskyddstaxa). Taxan skall bestämmas så att ersättningen täcker kostnaderna för Räddningsverkets eller kommunens medverkan i utbildningen. Vid utbildning av verkskyddsledare får taxan dock endast omfatta kostnader för kost och logi.¹⁴

Periodiciteten av utbildningen bör bestämmas i samråd med den som är skyldig att organisera verkskyddet och kommunen med hänsyn till den lokala risksituationen. Detta bör dokumenteras i en utbildningsplan.

Om personalen tjänstgör inom anläggningens normala räddningsorganisation bör övningsintervallen anpassas till detta.

4 Samverkan

Den som är skyldig att organisera ett verkskydd kan sluta ett avtal om samverkan med kommunen om ömsesidigt utnyttjande av resurser. Ett avtal om ett gemensamt verkskydd för fler anläggningar kan även ingås.

Innan ett avtal ingås bör den som är skyldig att organisera verkskyddet samråda med länsstyrelsen.

¹³ 5 kap. 3 § LCF jämfört med 5 kap. 1 § andra stycket förordningen om civilt försvar.

¹⁴ 5 kap. 6 § LCF jämfört med 5 kap. 3 § förordningen om civilt försvar.

5 Uppföljning

Länsstyrelsen bör följa upp verkskyddens verksamhet.¹⁵ Uppföljningen bör avse verkskyddets förmåga att lösa sina uppgifter under höjd beredskap.

6 Bilagor

- 5 kap. lagen (1994:1720) om civilt försvar
- 5 kap. förordning (1995:128) om civilt försvar
- utdrag ur proposition 1994/95:7, sid 68 -70
- författningskommentarer till 5 kap. lagen (1994:1720) om civilt försvar (proposition 1994/95:7, sid 101-103)
- utdrag ur proposition 1984/85:49, sid 63 - 64

6.1 Utdrag ur lagen (1994:1720) om civilt försvar

5 kap. Verkskydd

1 § Verkskyddet är en beredskapsorganisation som under höjd beredskap har till uppgift att, vid den anläggning där det organiserats, medverka vid skydd av verksamheten och personalen samt i räddningstjänst.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att det vid en anläggning skall finnas verkskydd, om det vid anläggningen bedrivs verksamhet som har stor betydelse för totalförsvaret, och om anläggningen med hänsyn till sin belägenhet eller verksamhetens art kan antas bli särskilt utsatt vid stridshandlingar.

Ett sådant beslut skall innehålla ett föreläggande för den som bedriver verksamheten vid anläggningen att

1. organisera verkskyddet,
2. planlägga dess verksamhet,
3. hålla det med materiel och förnödenheter,
4. se till att personalen får den utbildning som avses i 3 §, samt
5. även i övrigt vidta de åtgärder som behövs för verkskyddets verksamhet.

Föreläggandet får också riktas mot ägaren till den anläggning där verksamheten bedrivs.

---

¹⁵ Jfr 54 c § länsstyrelseinstruktionen (1990:1510)

3 § Utbildning av verkskyddets personal skall genomföras av den myndighet som regeringen bestämmer. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får efter överenskommelse med en kommun besluta att denna skall genomföra utbildningen.

Den som enligt första stycket skall genomföra utbildning får efter överenskommelse med den som skall organisera verkskyddet besluta att denne i stället skall genomföra utbildningen.

4 § En räddningsledare enligt 31 § räddningstjänstlagen (1986:1102) får under höjd beredskap ta i anspråk verkskydd inom kommunen för räddningstjänstutgifter som rör annat än den anläggning där verkskyddet organiserats.

5 § Den myndighet som regeringen bestämmer eller kommunen får förelägga den som bedriver verksamhet vid eller äger en anläggning som avses i 2 § första stycket att lämna de upplysningar och tillhandahålla de handlingar om anläggningen och verksamheten som behövs för myndighetens eller kommunens befattning med verkskyddet.

6 § Den som enligt 2 § är skyldig att organisera verkskydd skall betala kostnader för sådan utbildning av verkskyddets personal som genomförs av en myndighet eller av kommunen.

7 § Om ett verkskydd har tagits i anspråk enligt 4 §, har den som svarar för verkskyddet rätt till skälig ersättning av staten dels för kostnaderna för verkskyddets personal, dels för skador som inte är ringa på materiel och annan egendom.

Anspråk på ersättning prövas på det sätt som föreskrivs i förfogandelagen (1978:262).

6.2 Utdrag ur förordning (1995:128) om civilt försvar

5 kap. Verkskydd

1 § Beslut om att inrätta verkskydd enligt 5 kap. 2 § lagen (1994:1720) om civilt försvar fattas av länsstyrelsen.

Statens räddningsverk skall genomföra utbildning av verkskyddspersonalen. Räddningsverket får dock efter överenskommelse med en kommun besluta att denna skall genomföra utbildningen.

2 § Föreläggande enligt 5 kap. 5 § lagen (1994:1720) om civilt försvar får meddelas av länsstyrelsen.

3 § Ersättningen för utbildningskostnader enligt 5 kap. 6 § lagen (1994:1720) om civilt försvar skall betalas enligt en taxa som fastställs av Statens räddningsverk efter hörande av Riksrevisionsverket.

Taxan skall bestämmas så att ersättningen täcker kostnaderna för Räddningsverkets eller kommunens medverkan i utbildningen. Vid utbildning av verkskyddsledare skall taxan dock endast omfatta kostnader för kost och logi.

4 § Statens räddningsverk får meddela ytterligare föreskrifter om verkskyddens organisation, utrustning, beredskap, mobilisering och verksamhet under höjd beredskap.

6.3 Utdrag ur proposition 1994/95:7, sid 68 -70 (12. kap.)

Verkskydd

Regeringens förslag: Verkskydd skall organiseras vid anläggningar som har stor betydelse för totalförsvaret, om anläggningarna med hänsyn till sin belägenhet eller verksamhetens art kan antas bli särskilt utsatta vid stridshandlingar. Verkskyddet skall normalt organiseras av den som bedriver verksamhet vid anläggningen.

Utredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker i allt väsentligt utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Verkskyddet har till uppgift att i krig skydda och rädda personalen samt verksamheten vid en viss anläggning. Personalen i verkskyddet rekryteras bland personalen vid anläggningen. Verkskyddet organiseras vid anläggningar som har stor betydelse för totalförsvaret, om anläggningen kan antas bli särskilt utsatt vid stridshandlingar. Syftet med verkskyddet är att skapa bättre förutsättningar för att kunna hålla viktiga anläggningar i gång genom att man skapar en särskild räddningsorganisation som snabbt kan sättas in och som har god kännedom om förhållandena vid anläggningen. Genom att utsatta anläggningar på detta sätt får en egen räddningsstyrka avlastas den kommunala räddningstjänsten.

Verkskyddet är för närvarande en del av civilförsvarsorganisationen och dess uppgifter betecknas i civilförsvarslagen som civilförsvarsuppgifter. Med den terminologi som vi nu föreslår bör verkskyddets uppgift under höjd beredskap i stället anges som medverkan vid skyddet av personalen och verksamheten samt i räddningstjänsten vid den egna anläggningen. Härmed avses inte någon ändring i sak.

Utredningen har föreslagit att de resurser i form av räddningsstyrkor och materiel som redan i fredstid finns vid ett antal företag och anläggningar skall ingå i verkskyddet vid anläggningen, om inte särskilda skäl hindrar detta.

Även vi anser det eftersträvansvärt att fredstida räddningsresurser i större utsträckning än för närvarande utgör grunden när man bygger upp ett verkskydd. Den fredstida beredskapen för att möta skilda slag av olyckor torde nämligen i flertalet fall innefatta både en lämplig organisation och sådana kunskaper om de lokala förhållandena som behövs för ett väl fungerande verkskydd.

Den som beslutar om att verkskydd skall finnas vid en anläggning bör även bestämma verkskyddets utformning. Frågan om integrering av en fredstida räddningsorganisation i verkskyddet kan då lösas efter vad som är lämpligt i varje enskilt fall.

I 47 § civilförsvarslagen sägs i dag att det är ägaren av en anläggning eller byggnad som skall vidta de åtgärder som följer av ett beslut om att verkskydd skall organiseras vid ett företag eller en anläggning. Såsom utredningen föreslagit är det lämpligt att ansvaret i stället vilar på den som bedriver verksamheten, eftersom det primärt är denna verksamhet och inte byggnaden där den bedrivs som är intressant från verkskyddssynpunkt.

I det övervägande antalet fall torde det vara så att byggnader och verksamhet är i samma ägares hand. Det är således redan i dag normalt den som bedriver verksamheten som har ansvaret för att vidta de åtgärder som behövs för verkskyddets organisering och verksamhet. Några omfattande förändringar i praktiken bör den föreslagna ändringen därför inte medföra.

För närvarande gäller i princip att om en byggnad eller en anläggning i sin helhet är upplåten med nyttjanderätt, skall nyttjanderättshavaren överta de skyldigheter som ägaren av byggnaden eller anläggningen har i fråga om verkskyddet, om inte länsstyrelsen i det särskilda fallet bestämmer något annat.

Med regeringens förslag att ansvaret för att organisera verkskyddet skall vila på den som bedriver verksamheten behövs givetvis inte längre någon möjlighet att ålägga en nyttjanderättshavare att organisera verkskydd. Däremot kan det i vissa fall även fortsättningsvis finnas behov av att kunna förelägga ägaren av en anläggning att ansvara för verkskyddet.

Ett åläggande för den som bedriver en verksamhet att t.ex. anordna och underhålla en ledningsplats eller någon annan uppehållsplats för verkskyddet i en byggnad eller på mark som han inte äger skulle kunna föranleda en rad civilrättsliga komplikationer, eftersom åtgärden kan kräva mer eller mindre omfattande ingrepp i den egendom där uppehållsplatsen skall anordnas. För att komma till rätta med detta problem har utredningen föreslagit att anordnande av ledningsplats eller någon annan uppehållsplats skall åvila ägaren av den berörda egendomen, om anordnandet kräver ingrepp som inte är endast ringa. Utredningen har vidare föreslagit att länsstyrelsen skall ha möjlighet att godkänna en överenskommelse mellan egendomens ägare och den som enligt huvudregeln skall organisera verkskyddet om att den senare skall anordna uppehållsplatsen, om detta skulle visa sig vara en bättre lösning.

Regeringen förordar i stället en enklare lösning, innebärande att den som beslutar att det skall finnas verkskydd vid en anläggning skall kunna direkt rikta föreläggandet - helt eller delvis - mot egendomens ägare i stället för mot den som bedriver verksamheten.

Det bör vara möjligt för räddningsledaren att under höjd beredskap disponera alla tillgängliga räddningsresurser. Verkskyddet bör således också - i den mån det inte behövs för insatser inom den egna anläggningen - under höjd beredskap stå till räddningsledarens förfogande för insatser utanför denna.

Som ovan nämnts rekryteras personalen i verkskydd bland den anställda personalen vid de anläggningar där verkskydd skall finnas. Regeringen anser att - till skillnad mot vad som gäller i dag - personalens tjänstgöringsskyldighet skall regleras genom respektive anställds anställningsavtal. Personalen blir däremot under höjd beredskap tjänstgöringsskyldig genom den allmänna tjänsteplikten.

De personer som tillhör verkskyddet, och som inte är sjukvårdspersonal, har folkrättslig ställning som civilförsvarspersonal enligt artikel 61 i 1977 års tilläggsprotokoll I till 1949 års Genèvekonventioner när de medverkar i befolkningsskydd eller räddningstjänst utanför den egna anläggningen.

6.4 Författningskommentarer till 5 kap. lagen (1994:1720) om civilt försvar (proposition 1994/95:7, sid 101-103)

5 kap. Verkskydd

1 §

Av paragrafen framgår att verkskyddet är en beredskapsorganisation som skall träda i funktion först vid höjd beredskap.

Verkskyddet har - vid den anläggning där det organiserats - till uppgift att medverka dels vid anordnandet av skydd för verksamheten och personalen, dels i räddningstjänst om anläggningen utsätts för stridshandlingar. Förekomsten av ett verkskydd vid en anläggning innebär inte att räddningskåren i kommunen befrias från sitt ansvar när det gäller personalen vid anläggningen men när räddningskårens verksamhet planeras skall hänsyn tas till att det finns ett verkskydd.

2 §

Enligt den nuvarande bestämmelsen i 7 § civilförsvarlagen skall verkskydd organiseras vid anläggningar och företag som har stor betydelse för totalförsvaret och kan antas bli särskilt utsatta vid stridshandlingar. En motsvarighet till denna regel har förts över till den nya lagen.

I paragrafens *första stycke* har det lagts på regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att besluta om vid vilka anläggningar det skall finnas verkskydd. Att det inte längre anges att verkskydd skall finnas vid företag innebär inte någon förändring i sak. Begreppet anläggning får nämligen anses omfatta även företag. I förtydligande syfte har också angivits att det är anläggningens belägenhet och verksamhetens art som är avgörande vid bedömningen av om det skall organiseras ett verkskydd.

Enligt *andra stycket* skall den som bedriver verksamhet vid anläggningen, och inte som enligt nuvarande lagstiftning anläggningens eller byggnadens ägare, föreläggas att vidta de åtgärder som behövs för verkskyddets verksamhet. Här hänvisas till vad som anförts i avsnitt 12.

I lagrådsremissen föreslogs att det av *andra stycket* 4 skulle framgå att föreläggandet även kunde avse "att personalen regelbundet övas". *Lagrådet* påpekade att det då blev oklart om detta avsåg någon annan typ av övning än sådan som kan förekomma i anslutning till utbildning enligt 3 §.

För att undanröja denna otydlighet har tillägget "att personalen regelbundet övas" utgått ur propositionens lagtext. Enligt regeringens uppfattning ingår övning av verkskyddet som ett naturligt moment i utbildningen. Självfallet kan övning och annan utbildning av verkskyddet äga rum vid flera tillfällen. I övrigt har *andra stycket* utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

I *tredje stycket* öppnas en möjlighet att rikta ett föreläggande enligt *andra stycket* mot ägaren av anläggningen. Det möter inget hinder att föreläggandet delas på så sätt att ägaren av anläggningen föreläggs att vidta vissa åtgärder - företrädesvis sådana som kräver ingrepp i dennes egendom - medan den som bedriver verksamheten föreläggs att vidta övriga åtgärder.

3 §

I paragrafens *första stycke* föreskrivs att utbildning av verkskyddets personal skall genomföras av den myndighet som regeringen bestämmer. Motsvarande bestämmelse finns i dag i 47 § *andra stycket* civilförsvarslagen, som dock anger att utbildningen skall genomföras av en civilförsvarsmyndighet. Den nya bestämmelsen innehåller också ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att efter överenskommelse överlåta utbildningen till den kommun där anläggningen är belägen. Avgörande för om ansvaret för utbildningen kan överlåtas till kommunen bör vara de resurser och den kompetens som finns tillgänglig inom kommunen.

I *andra stycket* ges den myndighet som utpekats enligt *första stycket* möjlighet att anförtro utbildningen till den som har att organisera verkskyddet. Även denna bestämmelse har sin motsvarighet i 47 § *andra stycket* civilförsvarslagen. Det bör då åligga myndigheten att försäkra sig om att utbildningen kommer att genomföras på ett tillfredsställande sätt.

Lagtexten har utformats i enlighet *Lagrådets* förslag.

4 §

Paragrafen, som närmast motsvaras av 8 § civilförsvarslagen, ger räddningsledaren möjlighet att under höjd beredskap disponera verkskydd för räddningstjänstutgifter utanför den anläggning där verkskyddet organiserats. Vid konflikt mellan olika räddningsbehov ankommer det på räddningsledaren att göra nödvändiga prioriteringar.

5 §

Bestämmelsen har överförts från 47 § e) civilförsvarslagen. Med hänsyn till de ändrade ledningsförhållanden som den nya lagen innebär, har den myndighet som regeringen bestämmer samt kommunen getts befogenhet att fordra in upplysningar. I övrigt har endast redaktionella ändringar skett.

6 §

Bestämmelsen har, med endast språkliga och redaktionella ändringar förts över från 47 § d) civilförsvarslagen till den del den avser kostnader för utbildning.

7 §

Paragrafen, som reglerar ersättningsfrågan när verkskydd använts för uppgifter utanför den egna anläggningen, har med endast redaktionella ändringar förts över från 51 § civilförsvarslagen. *Första stycket* har formulerats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

6.5 Utdrag ur prop. 1984/85:49 (sid 63 - 64)

I den proposition som föregick 1982 års totalförsvarsbeslut anförde föredragande statsrådet bl.a. följande i fråga om verkskydden. I likhet med försvarskommittén anser jag att nuvarande principer för att fastställa verkskyddsplikt bör ändras. Företags och verksamheters betydelse i krig och deras risksituation bör få ett avgörande inflytande vid fastställandet av verkskyddsplikt. De enskilda verkskydden bör bättre än f.n. anpassas till de behov och de risker som finns vid resp. företag. Ett bättre samutnyttjande av personal och materiel bör eftersträvas för företagens räddningstjänst i krig och fred. Härigenom kan verkskydden bidra till att öka vår förmåga att möta verkningarna av ett överraskande angrepp. Civilförsvarsstyrelsen anger i sin programplan att styrelsen avser att lämna förslag till nya normer för fastställande av verkskyddsplikt och för verkskyddens organisation och utbildning. Föredragande statsrådet avsåg att senare återkomma till regeringen i denna fråga.

Provplanläggningskommittén tar också upp verkskyddsfrågan och anför bl.a. (s. 138-139) att verkskydden även i fortsättningen bör finnas som en lokal civilförsvarsresurs avsedd för skyddet av den egna anläggningen. Kommittén föreslår att gemensamma verkskydd slopas, eftersom de erfarenhetsmässigt innebär omfattande myndighetsinsatser med en mycket begränsad civilförsvarseffekt. Mot bakgrund av att civilförsvarsstyrelsen utreder verkskyddsfrågan finner kommittén inte anledning att ytterligare behandla denna. Remissinstanserna har inte haft något att erinra mot vad kommittén har anfört.

Som anförts i inledningen har civilförsvarsstyrelsen inkommit till regeringen med förslag till nya normer för fastställande av verkskyddsplikt. Förslagen har lämnats efter samråd med flera myndigheter och organisationer. I stort innebär förslagen att verkskydd bör anordnas vid företag vars verksamhet är av betydelse i krig och farlig i den meningen att den, om den utsätts för stridshandlingar, kan förorsaka omfattande skador i både den egna anläggningen och omgivningen. Avgörande för bedömningen av verksamhetens betydelse i krigstid skall vara om företaget eller anläggningen planlagts för att bedriva verksamhet i krig. De särskilda riskerna vid varje företag eller anläggning skall vara vägledande för vilken civilförsvarsverksamhet verkskyddet skall omfatta och hur verkskyddsorganisationen skall utformas. Denna riskbedömning bör enligt civilförsvarsstyrelsen kunna göras med utgångspunkt i räddningstjänstplaner i fredstid och civilförsvarsplaner för beredskap och krig. Civilförsvarsstyrelsen anser också att de gemensamma verkskydden kan slopas.

Jag delar civilförsvarsstyrelsens uppfattning i denna del. Liksom också provplanläggningskommittén föreslagit bör dels de gemensamma verkskydden, dels de verkskydd som anordnas gemensamt med det lokala allmänna civilförsvaret slopas. Normerna för verkskyddsplikten bör också ändras i princip på det sätt som framgår av civilförsvarsstyrelsens förslag. Det innebär bl.a. att nu gällande begränsande normer i fråga om antalet sysselsatta (minst 200 personer) och anläggningens lokalisering till skyddsrumsort inte längre är av betydelse. Vad nu anförts innebär bl.a. behov av ändringar i 7 § civilförsvarslagen och att 49 och 50 §§ samma lag upphävs. Det får ankomma på regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att i verkställighetsföreskrifter ange närmare vilka principer som bör gälla för verkskyddsplikten.